

Michaela Mojžišová
operná kritička

Gaetano Donizetti
ANNA BOLENA

Besy Anny Bolenovej alebo Návrat do doby fundusovej?

Košickí divadelníci sú majstrami jazdy v ťažkom teréne. Počas pandémie, keď nejedno divadlo postihla paralýza, pripravilo Národné divadlo Košice viacero nových komorných inscenácií s dvojakým režimom uvádzania: live v čase povolenej prevádzky, online počas lockdownov.

Covid je síce za nami, ale improvizatívne zručnosti neustrácajú na cene. Vďaka nim sa plánované finále košickej opernej sezóny, Donizettiho belcantová dráma *Anna Bolena*, aj napriek finančnej mizérii neodpovedalo jednorazovým galakonzertom, ale dostalo formát „poloscénického uvedenia“. Riaditeľ opery Roland Khern Tóth toto rozhodnutie na tlačovej konferencii zdôvodnil rešpektom k spevákom, ktorí s víziou regulárnej inscenácie študovali náročne party s ročným predstihom, aj účtom k divákovi, ktorí si zaslúžia plnohodnotné operné divadlo.

Riešenie neštandardnej situácie umožnili dobré medzisúborové vzťahy. Riaditeľ činohry Anton Korenčí za tri týždne naskúšal minimalistickú koncepciu odohrávajúcu sa v kulisách, ktoré scénografka Lucia Šedivá navrhla pre jeho inscenáciu Dostojevského *Besov* (premiéra 24. 9. 2021). Rozpočet vystačil na tri krásne historické kostýmy od Mitzy von Hoffmann pre Annu Bolenu, Giovannu Seymour a páža Smetona, zvyšok obsadenia ostal v neutrálnom polocivile (páni v smokingoch a oblekoch, dámy v dlhých čiernych šatách s historizujúcimi perlovými čelenkami).

Herecký slovník protagonistov je činoherne úsporný, vzťahy medzi postavami zrejme, motivácie čitateľné a emócie nepredimenzované. Disciplinovane sošný zbor plní funkciu vizuálne dominantnej kulisy s pointujúcim významom – raz evokuje všadeprítomných špiclov, inokedy prísnych sudcov, potom súcitných svedkov Anninho utrpenia.

Belcantová tragická opera je žáner s vysokou mierou štylizácie, v ktorom hlavná dramatická úloha patrí virtuózne náročnej, emóciami nasýtenej hudbe. Korenčího asketický javiskový tvar na prvý pohľad vôbec neprezrádza, že ide o cnosť z núdze. Naopak, s Donizettiho hudbou korešponduje omnoho lepšie než staromódna výpravná inscenácia ďalšej zo skladateľových tudorovských opier *Marie Stuardy*, ktorú dva mesiace predtým uviedla Opera Slovenského národného divadla. Bratislavčania mali k dispozícii výrazne štedrejší rozpočet, porovnanie je teda v tomto prípade namieste. A Košičania

1 V čase pandémie ešte Štátne divadlo Košice. Názov Národné divadlo Košice je platný od 1. 5. 2023.

ANNA BOLENA
— D. Leone
foto J. Marčinský

ANNA BOLENA
— V. Kállayová,
M. Várady, M. Havryliuk,
Zbor Opery NDKE
foto J. Marčinský

„
Korenčího
asketický
javiskový
tvar na prvý
pohľad vôbec
neprezrádza,
že ide o cnosť
z núdze.
“

vedú – nielen v divadelnej, ale aj hudobnej zložke.

Šéfdirigent Peter Valentovič si s belcantovým štýlom bytostne rozumie (nie nadarmo si ho za dvorného spolupracovníka vybrala Edita Gruberová). Je vzácne empatický voči spevákom, doslova s nimi dýcha, cíti a rešpektuje ich frázovanie, orchestrálnym sprievodom ich bezpečne nesie a podporuje. Zároveň nediskriminuje ani inštrumentalistov, maľuje prostredníctvom nich atmosféru a v dramaticky kulminačných miestach im uvoľňuje dynamické mantinely. Výsledkom je plnokrvné hudobné naštudovanie, ktoré

nepotrebuje realistickú javiskovú popisnosť.

Predstaviiteľka titulnej roly, hosťujúca sopranistka Lucie Kaňková (alternujú ju Michaela Várady a Eva Bodorová) patrí k nádejam najmladšej českej generácie. Je vzácnym typom dramatickej koloratúry so sýtim timbrom a technicky precíznymi ozdobami, no ešte ju čaká práca na plastickejšom frázovaní a výrazovej vrúcnosti. Jedno ani druhé nechýbalo členke súboru Myroslave Havryliuk, ktorej registrovo vyrovnaný mezzosoprán dozrieva v mäkkej hlbokaj aj okrúhlejšej vysokej polohe – jej štýlovo vzorná Giovanna

ANNA BOLENA
— Zbor Opery NDKE
foto J. Marčinský

„
V oboch slovenských
mimobratislavských
operách zatiaľ
chudoba funguje
ako motor invecie.
“

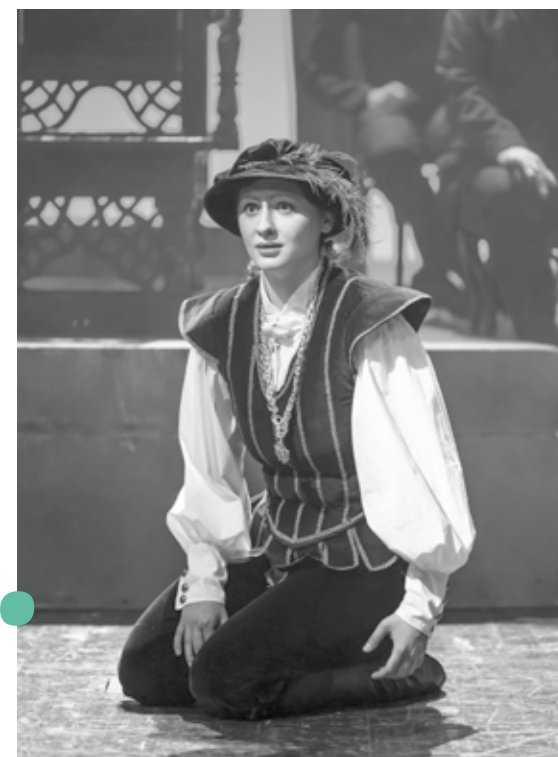
Seymour sa stala vokálne najprepracovanejším a emocionálne najbohatším výkonom recenzovaného predstavenia. Mimoriadne šťastnou akvizíciou bol interpretačne temperamentný turecký tenorista Deniz Leone (Riccardo Percy) s farebne hustým materiálom a excelentnými, kovovo rezonujúcimi výškami. Kráľ Enrico v podaní domáceho basistu Michala Onufera, disponujúceho prítlačlivým, pevne a zároveň mäkko vedeným hlasom, bol majestátnym, krutým mužom, bezohľadne hýbajúcim ľudskými osudmi. Výborný dojem z predstavenia podporili Marek Gurbaľ a Barbara Braunová v menších partoch Lorda Rocheforta a pážaťa Smetona a tiež vynikajúco pripravený zbor, ktorý znel ušľachtilo najmä v ženskej zložke.

Opera je z princípu drahým umením. V rozpočte figuruje popri výrobných nákladoch notový materiál pre orchester a vokálny ansámbl, honoráre pre tvorcov aj gáže pre hosťujúcich spevákov, ktorí sú najmä v menších súboroch nevyhnutnosťou.

ANNA BOLENA — V. Kállayová, M. Várady, M. Havryliuk
foto J. Marčinský

Košičanom sa v *Anne Bolene* podarilo porušiť fyzikálne zákony a s rozpočtom 14 750 eur naštudovať inscenáciu, ktorá sa v žiadnom ohľade nemusí červenať pred mnohonásobne drahšími družkami. To sa však nemôže stať účtovateľnou položkou. V oboch slovenských mimobratislavských operách zatiaľ chudoba funguje ako motor invecie. No je len otázkou času, kedy sa z nej stane močiar, v ktorom sa umenie utopí. Návrat do doby fundusovej (Košice) ani režim obnovených premiér (Banská Bystrica v nasledujúcej sezóne) sa nesmú stať dlhodobými riešeniami. ⚡

ANNA BOLENA
— B. Braunová
foto J. Marčinský

G. Donizetti: *Anna Bolena*

libreto F. Romani hudobné naštudovanie, dirigent, zbornajster P. Valentovič réžia A. Korenčí scéna L. Šedivá kostýmy M. von Hoffmann asistent zbornajstra I. Demianyshyna asistent réžie T. Hodermarský koncertný majster P. Michálik korepetítor J. Grejtáková, Daniel Boronkay účinkujú M. Várady / L. Kaňková / E. Bodorová, M. Onufer, M. Havryliuk, M. Gurbaľ / M. Kovács, G. Hanczár / D. Leone, V. Kállayová / B. Braunová, A. Baculík / M. Kutsenko premiéra 22. jún 2023, Historická budova Národného divadla Košice